

Broj 5.—6.

ZAGREB, maj 1923.

XXVI.

KRŠĆANSKA ŠKOLA

U tom dakle smislu nema ni u kojem slučaju pedagogije »odozdo«, nema konstrukcije ideala iz djeteta, nema pedagogije čiste psihologijske faktičnosti, nema onoga, što neki zovu »entwicklungstreue Pädagogik« držeći, da se uzgoj ima držati samo točno onoga, što djetinji razvoj u pojedinim stadijima realiter pokazuje. Uzgajati znači razvijati, a mi bismo pali baš u najmističniju metafiziku, kad bismo uzeli, da su sve razvojne postaje, sva kultura sa svim svojim i najdiferenciranim idejama i emocijama već u embriju predestinirane, a ne produkt naravne uzajmice embrionalnih sila i vanjskih utjecaja. A uzgoj ne će drugo ni da bude nego takvo utjecanje starijih po nekim idejama.

Osnutak psihologijskoga instituta na višoj pedagoškoj školi.

Prije pedesetak se godina psihologija počela sve više cijepati od filozofije i izgrađivati kao čista empirijska nauka. I u području su se njezinoga istraživanja pokušala izvoditi mjerenja, a pomišljalo se i na upotrebu eksperimentalne metodologije, kojom su prirodne nauke baš u ono doba dolazile do svojih lijepih uspjeha. Weber i Fechner pokazali su prvi da se mjerenje, što se dugo vremena činilo oprečno naravi psihičkih fenomena, ipak može uz primjerene modifikacije uspješno upotrijebiti i za njihovo izučavanje. Mladi je filozof Wilhelm Wundt s oduševljenjem prihvatio te pobude i počeo s mnogo energije da izgrađuje psihologiju kao eksperimentalnu nauku. Uz neprestanu živu polemiku s konzervativnim smjerovima osnovao je prvi institut za eksperimentalnu psihologiju najprije u Zürichu, a onda u Leipzigu. U njima je izvodio najprije psiho-fizička mjerenja i onda je pomalo uređivao i eksperimentalnu metodiku za izučavanje čisto psihičkih elementarnih pojava. Uspjeh za uspjehom govorio je njemu u prilog i budućnost je bila na njegovoj strani. Na različnim univerzitetima javljalo mu se sve više sljedbenika i jedan se psihologijski institut osnivao za drugim, najprije u Njemačkoj, a onda još gotovo bržim slijedom u svim drugim kulturnim zemljama. Iz područja elementarnih psihičkih fenomena počela je eksperimentalna metodologija da prelazi i u područje viših i zamršenijih psihičkih tvorevina, a iz pojedinih su se istraživanja pomalo izvijale općene zakonitosti. Obnovljena je psihologija postala podlogom i pomagalom cijelome nizu drugih nauka. Na osnovi se psihologije najprije razvila eksperimentalna pedagogija, a pravne su i neke medicinske discipline crpile iz nje nove pobude i našle nova uporišta. U posljednjim su se godinama napokon rezultati psihologije počeli iskoriš-

čivati i u praktičnom životu. Organizacija rada, izbor zvanja prema psihičkoj organizaciji pojedinca, tehnika rasturivanja robe i reklame počela se na osnovi psihologijskih spoznaja ispitivati i reorganizirati. Uz psihologiju razvila se tako i na široko razgranala »psihotehnik a«.

Ali mimo nas je cijeli taj razvoj prošao gotovo nepriječeno i bez ikakve reakcije u našem naučnom i praktičnom životu. I u našim se srednjim školama doduše uči psihologija, a pogotovo u našim preparandijama zaprema ona važno mjesto kao osnova za teoretsku i praktičnu pedagogiju. Na zagrebačkom sveučilištu predaje profesor filozofije psihologiju izmjenice s drugim filozofijskim disciplinama. Njezin se razvoj prikazuje, spominje se njezina evolucija iz spekulativne u empirijsku nauku, koja si je po uzoru prirodnih nauka izgradila svoju posebnu metodologiju. Ali u nas sve do sada đaci nisu imali prilike, da upoznadu ni najjednostavnije pomagalo za taj eksperimentalni rad; ni najjednostavniji im se niz psihologijskih eksperimenata nije mogao prikazati. To pak pri današnjem razvoju psihologije ne znači mnogo manje nego da se đacima predaje n. pr. fizika, a da ne vide ni jednoga aparata, da nemaju fizikalnoga instituta, u kojemu bi mogli praktički provesti barem nekoliko najjednostavnijih fizikalnih pokusa. Tek godina je dana tome, da ima i u našem sveučilištu docent za eksperimentalnu psihologiju, koji je pozvan da predaje i u višoj pedagoškoj školi. Srećom je prilika taj docent ujedno i pristav fiziologijskoga instituta na medicinskom fakultetu. Susretljivošću predstojnika toga zavoda može on poradi toga da uz nekoliko aparata više pedagoške škole upotrebljava i aparate fiziologijskoga instituta za psihologijska predavanja, demonstracije, vježbe i naučna istraživanja u prostorijama toga instituta. I tako naši đaci filozofiji i pedagozi imaju od lamske godine psihologijska predavanja s demonstracijom aparata i eksperimenata. Udešene su za njih pače i psihologijske vježbe, u kojima mogu da s aparatima sami izvode tipične pokuse iz različnih područja psihologije, a to je prijeko potrebno za svakoga, tko hoće da bilo u kojemu području primjenjuje psihologiju u praksi ili da samostalno ispituje psihologijske probleme. U jeseni g. 1922. organizirao se i radni odbor za ispitivanje sposobnosti, koji priprema materijal za takova ispitivanja i u našim krajevima, a naredbom povjereništva za prosvjetu i vjere Zagrebu od 30. ožujka o. g. osnovan je napokon i oficijelno u višoj pedagoškoj školi prvi institut za eksperimentalnu psihologiju u našoj državi ili tačnije rečeno, tom je naredbom dana službena podloga realizaciji takovoga instituta. Radni odbor za ispitivanje sposobnosti smatra se njegovim sastavnim dijelom.

Pitanje je sada, gdje će se taj psihologijski institut smjestiti i kako će se on izgraditi iz sviju tih fragmenata, koji

danas već postoje? Psihologijski institut trebaju u prvom redu na sveučilištu specijalni filozofi za izučavanje psihologije prema današnjim zahtjevima te nauke i za svoja naučna istraživanja u njezinome području. Ali trebaju ga i slušači drugih struka, kojima psihologija služi kao pomoćna nauka, osobito pedagogi, pa pravnici i medicinari. Ali uz psihologiju ima danas već i psihotehnika t. j. dalekosežna primjena psihologijskih istraživanja u praksi, pa za blagotvorno i uspješno njeno djelovanje treba u prvome redu dobro školovanih i savjesnih psihotehničara, a ti mogu da izlaze samo iz dobro organiziranih psihologijskih instituta. Već se poradi toga g. 1921. zahtijevalo na sedmomu kongresu njemačkih psihologa, da se studentima psihologije ne daje doktorska radnja, dok ne dokažu ispitom, da su više semestara sistematski i uspješno radili u psihologijskom praktikumu, a da doktorska diploma iz psihologije onda služi kao kvalifikacija za teoretski i praktički rad na svim područjima primijenjene psihologije. Nastane li i u nas jednom potreba, da se s pomoću psihologijskoga ispitivanja pokušava riješiti problem izbora zvanja u najraznoličnijim područjima ljudskoga rada, da se tehnika rasturivanja robe i reklame udesi što adekvatnije psihološkoj organizaciji kupaca, trebat će i gradska uprava i tehnika i velika industrija i trgovina i promet i vojska psihologijski školovanih ljudi, koji će znati u tim područjima stručno provoditi psihologijska istraživanja. I svi će se oni onda u tu svrhu utjecati psihologijskomu institutu. Psihologijski institut dakle, koji se u nas neoficijelno razvio u okviru filozofijskoga instituta, a sad je pod okriljem visoke pedagoške škole došao do svoje zakonske podloge i koji će možda susretljivošću Hrv. pedagoškog književnog zbora dobiti u učiteljskomu domu svoje prve prostorije, treba da se prema tome razvije i konačno organizira na što široj bazi. Materijalnom i moralnom potporom u prvome redu filozofijskoga i medicinskoga, a onda i sviju drugih fakulteta naših visokih škola, susretljivošću gradske uprave, uplivnih krugova naše velike industrije i trgovine, prometa i vojske mogao bi i morao iz njega postati centralni institut za potrebe sviju fakulteta, škola za obrazovanje psihotehničara sviju struka i kontrolni organ psihološke prakse. Ako se iz onoga, što je osnovano naredbom od 30. marta o. g. na taj način razvije nešto, što bi posvema odgovaralo zahtjevima današnje psihologije i psihologijske prakse, nije bila možda prevelika šteta od toga, što se kod nas tako nerazmjerno dugo oklijevalo s osnivanjem psihologijskoga instituta, koji bi osnovan prema starijim uzorcima danas bio pretijesan.

Dr. Elza Kučera.